

Vates-säätiö sr

Yhteenveto 16.11.2020 työpajasta

Tämä on yhteenveto 16.11.2020 Vates-säätiön pitämästä työpajasta liittyen välityömarkkinamalliin. Työpajassa oli 89 työllisyystoimijaa lähes kaikista maakunnista niin kolmannelta sektorilta kuin julkiselta sektoriltakin. Toimijat vastasivat välityömarkkinoita koskeviin kysymyksiin Padlet-alustalla. Linkit Padlet-alustoihin ovat: <https://padlet.com/vatestyohonvalmentaja/16112020vates1> ja <https://padlet.com/vatestyohonvalmentaja/16112020vates2>. Edellä on tehty yhteenvedot jokaisen kysymyksen Padlet-vastauksista. Tämä yhteenveto on toimitettu kaikille tilaisuuteen osallistuneille sekä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Tuuli Riisalo-Mäntynen
16.11.2020

Pääteemat ja sisällysluettelo

1. Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteet välityömarkkinoita uudistettaessa ja miksi?	2
1.1 Palvelupolun kokonaisuus ja sujuvuus	2
1.2 Työkyvyn ja osaamisen kokonaisvaltainen arvioiminen/kartoitus	2
1.3 Riittävä resursointi työhönvalmennukseen.....	3
1.4 Työnantajayhteistyö, työpaikkojen löytäminen ja siirtymien helpottaminen/edistäminen	3
1.5 Kestävä/pysyvä ja riittävä rahoitusmalli välityömarkkinoille	3
1.6 (Pysyvämpien) työpaikkojen luominen välityömarkkinoille	3
1.7 Ansaintaloukkujen poistaminen.....	4
1.8 Osallisuuden edistäminen	4
2. Mitä asioita pitäisi huomioida pohdittaessa uuden toimintamallin/toimijan rahoitusmallia?	5
2.1 Pitkäjänteisempää ja kokonaisvaltaisempaa suunnittelua	5
2.2 Vaikuttavuus on tärkeää	5
2.3 Työhönvalmennukseen pitää olla riittävästi resurssia	6
2.4 Tuki työnantajille.....	6
2.5 Asiakkaalle tämän tulee olla kannattavampaa taloudellisesti kuin tuella eläminen.....	6
3. Mille toimialoille uuden toimijan/toimintamalliin kuuluvien pitäisi rakentaa liiketoimintaa?	7
4. Mille pohjalle rakentuisi uusi toimija/toimintamalli?	8
5. Kenelle kuuluisivat tässä mallissa työkyvyn arviointi, työhönvalmennus, uuden työpaikan etsintä?	9
5.1 Työkyvyn arviointi	9
5.2 Työhönvalmennus.....	9
5.3 Työpaikan etsintä	9
5.4 Koordinoinnista.....	9
5.5 Muut huomiot.....	10
6. Miten keskeinen henkilövuokraus on osana avoimelle työmarkkinalle siirtävää toimintaa?	11
7. Mitkä olisivat kannustinjärjestelmän (bonusmalli) keskeiset kriteerit?	12
8. Kuinka suuria siirtymistä maksettavien bonusten pitäisi olla?	13
9. Mille kohderyhmille uusi toimintamalli pitäisi ensisijaisesti kohdistaa?	13
9.1 Kuva mahdollisista kohderyhmistä.....	13
9.2 Muut kommentit kohderyhmiin liittyen.....	14
10. Miten varmistetaan toimintamallin valtakunnallinen kattavuus?	15

1. Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteet välityömarkkinoita uudistettaessa ja miksi?

Suomeen on suunniteltu osatyökykyisten työllistämisen malli, jota kutsutaan myös välityömarkkinoilla työllistämisen tai lyhyemmin välityömarkkinamalliksi. Mallin selvitystyötä tekee **Hannu Mäkinen**. Suomen mallin tarkoitus on lisätä työmahdollisuuksia, joissa henkilö on työsuhteessa välityömarkkinatoimijaan. Työllistymisedellytysten parantuessa tietty osuus työntekijöistä siirtyisi muiden työnantajien palvelukseen. Toimintamalliin sisältyisi myös avoimille työmarkkinoille siirtymisessä tarvittava koulutus ja muu tuki. Mallin pohjana hyödynnetään mm. Ruotsin Samhall-mallia sekä aiemmin Suomessa ollutta työpankkikokeilua.

Työpajan osallistujien vastauksissa korostuivat ja toistuivat seuraavaksi esiteltävät teemat, jotka tulisi huomioida Suomen välityömarkkinamallia suunniteltaessa. Osallistujien vastauksia on ryhmitelty näiden teemojen alle.

1.1 Palvelupolun kokonaisuus ja sujuvuus

- Yksilöllinen riittävä ohjaus.
 - Laaja-alaisen palveluohjausosaamisen tarve ohjata asiakas oikeiden palveluiden piiriin
 - ”Asiakkaan kannalta apu tarkoittaa moniammatillista (kokonaisvaltaista) osaamista. Palvelupolut on siis saatava kuntoon. Auttaminen edellyttää räätälöintiä ja yksilöllisten tarpeiden tunnistamista.”
- Yksilölliset ja joustavat palvelut.
- Monialaisen yhteistyön tekeminen.
 - ”Verkostoyhteistyö - liikkuminen eri toimijoiden välillä mahdollistettava, jotta esimerkiksi palvelupolun suunnittelu ja osallisuus voisi toteutua kokonaisvaltaisesti.”
 - ” Palvelupolkujen sujuvuus - monta tahoja samassa veneessä ja monta sudenkuoppaa johon asiakkaalla mahdollisuus pudota matkalla.”
 - Palvelupolun vahvistaminen ja yhdessä tekeminen.
- ”Oikein tehty ja ajoitettu palvelutarvearvio säästää resursseja myöhemmin”
- Kokonaisvastuu ja koordinointi.
- ”Aidosti asiakaslähtöinen palveluntarjonta: tuki-valmennus-apuviidakossa seikkailu vie vähäisetkin työhalut ja jaksamisen. Tämä ei onnistu ilman merkittäviä lisäyksiä palveluresurssiin, ja etenkin sen resurssin koulutuksesta on huolehdittava.”
- ”Ammattiosaaminen: kuka ja miten varmistaa, että jokainen osatyökykyinen saa ammattitaitoista, kokonaisvaltaista ja yksilöllistä palvelua?”
- Työhön kuntoutumista ja työllistymistä edistävä palvelujärjestelmä yhteensovitetaan.

1.2 Työkyvyn ja osaamisen kokonaisvaltainen arvioiminen/kartoitus

- → Oikeisiin palveluihin ohjautumisen varmistaminen
- **Työkyvyn parantaminen**, jotta ihmiset voivat mennä töihin ja saada siitä onnistumisen kokemuksia itselleen.
- ”Pitkään työelämän ulkopuolisilla, usko omaan kykyihin ja mahdollisuuksiin heikentynyt esteeksi asti.”
- Työtehtävien ominaispiirteiden ja osaamisen arviointi.

1.3 Riittävä resursointi työhönvalmennukseen

- Työhönvalmentajan tuki aktiivisesti polulla tukemassa.
- Työhönvalmentajien osaamisen lisääminen, jotta he pystyvät tekemään osatyökykyisiä "markkinoivaa" työtä työpaikoilla.
- Ihmisten motivaation tukeminen valmennuksella.
 - "Isolla osalla terveydellisiä ja muita haasteita. Valmennuksella saadaan ihmiset motivoitumaan elämästään ja hyvinvoinnistaan. Valmennuksen tuomilla uusilla taidoilla saadaan ihmisten voimavarat ja kyvyt käyttöön. Kun arki sujuu päästään osaamisen kasvattamiseen ja uusien suhteiden muodostamiseen potentiaalsiin työnantajiin."
- Ammattitaitoinen työote.

1.4 Työnantajayhteistyö, työpaikkojen löytäminen ja siirtymien helpottaminen/edistäminen

- → **tarvitaan hyvin rakennetut tukipaketit työnhakijalle ja työnantajalle**
- Pysyväluonteinen tuen rahoitus kompensoimaan työkyvyn alenemaa ja tuottavuuden vajetta.
- "Tulisi edistää monipuolisempia työpaikkoja, joilla tuetaan siirtymiä avoimille työmarkkinoille."
- Työmahdollisuuksien etsiminen.
- "Myös keikkamaisen kokeilun mahdollistaminen avoimilla työmarkkinoilla. Kaikki eivät pysty heti tekemään montaa tuntia viikossa, mutta tärkeää olisi saada onnistuneita työkokemuksia avoimilla työmarkkinoilla. Puuttuva Pala -hankkeessa tehdään Tuetun keikkatyön mallia."
- "Tarjotaan elinkeinoelämälle työntekijöitä matalan osaamistason työtehtäviin."
- "Työpaikkoja tarvitaan, lisäksi niitä luotaessa on heti alettava miettiä polkua eteenpäin - kaikille ei voi tarjota samanlaista tai välttämättä edes kasvavaa osallistumista työmarkkinalle, mutta sek in toimiva polku, että saa tehdä palkkatyötä, vaikka sen kerran viikossa, vaikka keikkamaisesti."
- **Riittävän selkeää ohjausta myös työnantajille!**
- Työvalmentajien jalkautuminen työpaikoille.
- Asennevaikuttaminen osatyökykyisten palkkaamiseen liittyen.
- Inklusiiviset työmarkkinat ja läpivirtaavuus avoimille työmarkkinoille.
- Työpaikkojen löytyminen osatyökykyisille.

1.5 Kestävä/pysyvä ja riittävä rahoitusmalli välityömarkkinoille

- → **edistää ja vahvistaa monia muita asioita välityömarkkinoiden uudistamisessa ja kehittämisessä.**
- → mahdollistaa pysyvien työpaikkojen luomisen henkilöille, jotka eivät työllisty avoimille työmarkkinoille.
- Välityömarkkinoilla tarvitaan vahvaa ammatillista osaamista eli työntekijäresurssit kuntoon.
- Rahoitusmalli ei saa perustua nykyisten harkinnanvaraisten työllistämistukien varaan.
- Resurssien oikeanlainen kohdistaminen ja yhteistyön lisääminen.
- Välityömarkkinat ovat tällä hetkellä kirjavat, jonka voimaa olisi hyödynnettävä ja rakennettava suomalainen kehittyvän yhteiskunnan malli.

1.6 (Pysyvämpien) työpaikkojen luominen välityömarkkinoille

- **Järjestöjen tukeminen työllistämisroolissa!**

- Tarpeeksi matalan tason työpaikkoja.
- Sopivia työtehtäviä.
- Työelämätaitojen, työelämävalmiuksien parantaminen.
- Selkeä tavoite ja suunta avoimille työmarkkinoille.
- Tehokkaampi palkkatuen käyttö.
- ”Ymmärrys siitä, että välityömarkkinoilla polut ovat pitkiä ja niitä ei voi hoputtaa.”

1.7 Ansaintaloukkujen poistaminen

- ”Eläkkeen saajan asumistuen menetys estää lyhytaikaisen palkkatyön vastaanottamisen. Pitäisi olla jonkinlainen suojaosa.”
- Tärkeää mahdollistaa samanaikainen tuki ja mahdollisuus tehdä räätälöidysti työtä.
- Tulorajojen ja tukien joustavuus/yhteensovitus.
- Ongelma: tulorajat ja järjestelmän kankeus.
- Henkilökohtainen ja riittävä tuki asiakkaalle.
- Vastikkeettoman työn vähentäminen.

1.8 Osallisuuden edistäminen

- ”Itse työtä tärkeämpää on työmarkkinoille suuntaavan yksilön hyvinvointi. Työhön sijoittuminen edellyttää hyvinvointia, jotta on edes halua ja voimia ajatella työllistymistä ja kouluttautumista.”

2. Mitä asioita pitäisi huomioida pohdittaessa uuden toimintamallin/toimijan rahoitusmallia?

Välityömarkkinatoimijamallin rahoituksessa on useita eri vaihtoehtoja, joita varmasti pohditaan myös selvitystyötä tehdessä. Itse mallin rahoituksen lisäksi tulisi pohtia sosiaaliturvaa ja työttömyysetuuksia laajemminkin, jotta välityömarkkinatoimijan toimintaan osallistuminen olisi kaikille osapuolille kannattavaa. Työpajan osallistujien vastauksissa korostuivat useat eri näkökulmat, jotka on luokiteltu teemoittain tähän lukuun.

2.1 Pitkäjänteisempää ja kokonaisvaltaisempaa suunnittelua

- Pitäisi päästä pois hankerahoitussiippuvuudesta → pysyvä rahoitusmalli välityömarkkinoille.
- Pitkäkestoisia tukimuotoja.
 - ”Pysyvä rahoitus, ei kokeilu, jotta luottamus toimijoihin kasvaa joka taholla, niin työttömän kuin työnantajankin.”
 - ”Pysyvyys, sekä mahdollisuus hyödyntää välityömarkkinoita ilman rajoitteita: osatyökykyisten kuntoutuminen 100 % työelämään ei jokaisen kohdalla toteudu.”
- Kolmas sektori mukaan vahvemmin ja pysyvämmiin.
 - ”Rahoituksen tulee mahdollistaa kolmannen sektorin mukana olo, sillä se on vasta osittain hyödynnetty voimavara työllisyyspolitiikassa. Lisäksi riittävän pitkät rahoituskaudet tai jopa jatkuva rahoitus, jottei aikaa ja energiaa mene jatkuvaan rahoitushakuun.”
- Riittävä rahoitus ja pitkänajan toimintamalli.
- Tulee turvata nykyisten välityömarkkinatoimijoiden rahoitus - uuden mallin rahoituksen tulee olla uusi rahoitusmuoto.
- Pidempiaikainen työ, jotta mahdollisuudet avoimille työmarkkinoille siirtymiseen paranisivat.
- Tarkoituksenmukaista panostaa aktiiviseen työvoimapolitiikkaan passiivimallin sijaan.
- Kokonaisuus ratkaisee ei vain yksi malli. Kehittämistyö kokonaisvaltaiseksi. Riittävä rahoitus, investointi.
- Rahoituksen selkeät paketit.
- Mahdollisimman monitahoinen rahoitusmalli → taataan monipuolinen palvelu ja sitoutuminen palvelun kehittämiseen.
- ”Vaikka toiminta vaatii resursseja, pitää muistaa, että ennaltaehkäisy on kuitenkin korjaavaa työtä edullisempaa.”
- ”Rahoituksen pitää olla pitkäjänteistä, budjettitalouden pysyvä osa - hallituskausien mukaan rahoituksesta taistelu ei rakenna kestävä mallia.”
- ”Jos suunnitellaan Suomen malliin julkista tukea saman suuruisena kuin Ruotsissa, niin julkisen tuen ehdot on mietittävä tarkkaan ja ehtoina voisi olla noita edellisessä kysymyksessä esitettyjä vastauksia.”

2.2 Vaikuttavuus on tärkeää

- Toimijoiden laatuksiteerit.
- Toisaalta pitää miettiä myös nuo erilaiset tuet, ettei niistä tule loukkua työllistettävälle.

- Tuloksista ja vaikutuksiltaan myönteisistä siirtymistä palkitseminen.
- Rahoitus sidottuna siihen, että työllistäminen johtaa kohti pysyvämpiä ratkaisuja.
- ”Rahoitusmallissa tulisi mitata vaikuttavuutta: ihmisten voimavarojen kasvamista, osaamisen kasvamista, motivaation kehittymistä, osaamisen lisääntymistä.”
7edfu

2.3 Työhönvalmennukseen pitää olla riittävästi resurssia

- Työhönvalmentajan tuki avointen työmarkkinoiden työpaikoille, riittävän pitkä tuki asiakkaan tarpeiden mukaan, välityömarkkinatoimijoiden rahoitus toimia turvattava.
- Työvalmennukseen tukea kaikissa työuran vaiheissa tarpeiden mukaisesti.

2.4 Tuki työnantajille

- Bonusta yksityiselle sektorille pysyväisluontoisemmin työllistyvistä.
- Tuen saaminen pitää olla helppoa ja yhdenmukaista, tuen hakeminen on aina hankalaa sekä työntekijälle että yritykselle tai muulle työnantajalle.
- Rahoituksella avustavien tehtävien luominen vahvemmin sosiaali- ja terveyspalveluihin.
- ”Aikaisemmin työntuoja pystyi maksamaan erityistä vajaakuntoisen eläkevakuutusta, mikä turvasi työpaikkaa, jos vajaakuntainen jäi työkyvyttömyyseläkkeelle kolmen vuoden sisällä työn aloituksesta. Tämä oli hyvä turva ja oli helpompi "uskaltaa" työllistää vajaakuntainen.”
- Osatyökykyinen kannattaa myös palkata ilman eläkkeen maksuluokan korotusriskiä.
- Yhteiskunnallisen yrityksen tuki vaikeasti työllistettävien henkilöiden työllistämiseen.
 - Kevyet yrittäjyysmallit kehitettäväksi.
- Yhteiskunnan tuki työolosuhteisiin.

2.5 Asiakkaalle tämän tulee olla kannattavampaa taloudellisesti kuin tuella eläminen

- Moninaisten tukien viidakko huomioiden, ettei poissuljeta kenenkään mahdollisuutta tehdä työtä.
- **Lineaarinen, joustava eläkemalli.**
- Mikä on sopiva tulorahoituksen vähimmäisosuus?
- Yksikertainen rahoitusmalli, samoin palkkauspolitiikka. Ei monimutkainen/liian monikanavainen.
- Selkeät palkkamallit, jossa osatyökykyisyys huomioidaan.
- Osa-aikaisen työn realistinen mahdollisuus, ilman paperisotia.
- Työnantajan ja myös tekijän on tiedettävä etukäteen, että hän saa tuen. Määrä ja käytännön järjestelyt helpoksi!
- Työttömyysturva ja eläkevakuutukset mukaan.
- Pienenä osatekijänä vaikuttaa luottotietonsa menettäneen ja ylivelkaantuneen mahdollisuudet.
 - Miten ylivelkaantunut ja luottotietonsa menettänyt työllistyy?
- Yksilöllisiä suunnitelmia, jotka sisältävät mielekkäitä, osallisuutta lisääviä kannustimia.
- Vaihtoehtolaskelma säästyvistä etuusmaksuista, jos työllistetään aktiivisemmin osatyökykyiset.

3. Mille toimialoille uuden toimijan/toimintamalliin kuuluvien pitäisi rakentaa liiketoimintaa?

Välityömarkkinatoimija voisi toimia useilla eri toimialoilla työllisyystoimijoiden mukaan. Toimialojen selvityksessä tulisi huomioida myös alueelliset erot ja tarpeet. Toisaalta toimialoiksi esitettiin hyvin perinteisiä toimialoja, jotka ovat olleet tyypillisiä osatyökykyisten ja vammaisten työllistämässä.

- Mainitut alat (ei järjestettynä erityisemmin):
 - Kiinteistöhoito
 - Piha- ja kunnostustyöt, puhdistuspalveluala
 - Kierrätys ja kiertotalous
 - Sosiaaliala
 - Vanhushuolto, hoiva- ja avustusala, kotipalvelut
 - Uudet pienet työt: Asiointiapu ja henkilökohtainen avustaminen, yhteisöllinen asuinaluetyö
 - Kaupallinen ala
 - Keittiöala: ruokahuolto ja catering
 - Toimihenkilöalat, toimistupuolen tehtävät
 - Teollisuuden työt, autoala, rakennusalan apumiestyö
 - Kausityö, erilaiset silppu- ja ruuhkatyöt
 - Kasvualat
 - Asiointipalvelut
 - ICT
 - Kulttuurialat
- Muut kommentit aiheeseen liittyen:
 - Tarvitseeko välttämättä rajata ollenkaan?
 - ”Kaikilla toimialoilla on tekemätöntä työtä, joka vain pitäisi kaivaa esille. Mallin rakentaminen pitäisi aloittaa siitä, miten tämänhetkinen työ missäkin organisaatiossa kannattaisi jakaa niin, että nykyisten tekijöiden kuorma helpottuu, osatyökykyinen saa omannäköisen työn ja työnkuvan - tämä on hyvä malli molemmille!”
 - Työvoimatarve on erilainen eri alueilla Suomessa → tarve ratkaisee alat.
- ”Työllistävät matalan kynnyksen työpaikat esim. siivous, kiinteistöhoito ja näissä tehtävissä voi rajata tehtävät. Matala kynnyksen helpottaa osallistumista ja edellä kuvatut työt antavat välitöntä positiivista vahvistusta omasta työkyvystä, koska työn jäljen näkee helposti.”
- Sote-hynte -ala ja muut työvoimapula-alat varmasti hyvät, mutta vaatii erityisen tarkan työkyvyn ja ammattiosaamisen.
- ”Vastaamaan nykypäivän ihmisten kiinnostuksen ja osaamisen toimialoja sekä vastaamaan niitä aloja, joihin oikeasti olisi myös siirtymiä (sitä osaamista mitä työnantajat tarvitsevat) - kaikki ei esim. halua siivous tai kiinteistöalalle. Monilla mm paljon digiosaamista.”
- ”Jos tulee keskitetty toimija, tai vaikka ei tulisi uutta: miten varmistetaan, että ei tule osa-optimointia: ettei jokainen toimija tietoisesti tai tiedostamattomasti aja enemmän oman asiakaskuntansa asiaa...”

4. Mille pohjalle rakentuisi uusi toimija/toimintamalli?

Välityömarkkinatoimija tulee olemaan valtakunnallinen, julkinen työnantaja, joka välittää osatyökykyisiä työntekijöitä avoimille työmarkkinoille. Tarkempi organisaatiomuoto ei ole kuitenkaan vielä selvillä. Työpajan osallistujat ehdottivat erityisesti nykyisten toimijoiden ja välityömarkkinoiden kehittämistä.

- **Tarvitaanko Suomessa uutta toimijaa? Nykyisillä välityömarkkinoilla paljon hyviä käytäntöjä. Niitä kehitettävä, etsittävä palvelupuutteet ja kehittämistarpeet.**
 - ”Hyvistä, osaavista toimijoista voisi koota kokoonpanon. Kaikki toimijat eivät voi olla ns. vetovastuussa, tarvitaan yhteinen vastuutaho (ns. keskusjohto.”
- Säätiö ja yhdistys
- Nykyisten välityömarkkinatoimijoiden pohjalle verkostomallilla
 - ”Eikö nykyisten toimijoiden kannattaisi miettiä yhteistä pohjaa esim. järjestöt, yritykset, yhteisöt ja yhdistykset ja julkinen sektori.”
- Yritys
 - Sosiaalinen yritys, mukana työvalmennusta
 - Yhteiskunnallinen yritys, palveluyritys
- Keskitetty henkilöstövuokraus
- Valtiojohtoinen työpankkiyritys
- Kylä- ja asuinalueyhdistys
- Työhönvalmennussäätiöt ym. työhön kuntoutusta tekevät toimijat
- Työvalmennuspalvelusäätiöiden perustama osuuskunta
- Valtiojohtoinen yhteiskunnallinen yritys esim. osuuskunta
- ”Työnantajien kanssa yhteistyö alusta asti! Yrittäjät, yrittäjäjärjestöt, huom. pienyrittäjät, yksinyrittäjät: miten tämä malli voisi auttaa työtaakan jakamisessa, kun palkkauskynnys korkea, pienen yrittäjän kukkaro eikä aika ja osaaminen riitä avun etsimiseen, mutta pienet hyötyisivät avusta paljon!”

5. Kenelle kuuluisivat tässä mallissa työkyvyn arviointi, työhönvalmennus, uuden työpaikan etsintä?

Välityömarkkinoiden toimintaan kuuluu oleellisesti työttömien työnhakijoiden palvelutarpeenarviointi, työkyvyn arviointi, työhönvalmennus ja uusien työpaikkojen etsiminen. Nämä kaikki tulevat olemaan oleellisia myös uudessa välityömarkkinamallissa, ja verkostoissa ja tiimeissä tehtävät työt näihin liittyen tulevat korostumaan.

5.1 Työkyvyn arviointi

- Terveystarkastus
- Arvioinnissa huomioon otettava ihmisen omat voimavarat ja tavoitteet.
- TE-toimistojen ostopalveluna välityömarkkinatoimijoilta.
- Työkyvyn arviointiin pitää olla yhteinen malli esim. Imba- ja Melba-arviointi, jolla voidaan arvioida työkyky.
- Mukaan myös ICF-perusteista työkyvyn arviointia!
- Arviointikriteerien yhtenäisyys!
- Moniammatillisesti, eli useampi taho.
- Työkykyarviointi perustuttava ohjattavaan työhön, jolloin se on muuntuva.
- Työkyky on arvioitu jo työhön kuntoutusprosessissa ja siirtymät työhön oikea-aikaisia.
- Osaamisen kartoituksessa huomioon otettava työkyky tavoitettavaan työhön.

5.2 Työhönvalmennus

- STM:n Työkykyohjelma on rakentamassa laatukriteeristöä työhönvalmennukseen, jonka voi toteuttaa kuka tahansa asiaan vihkiytynyt taho.
- Koulutetut työhönvalmennuksen ammattilaiset, joita löytyy välityömarkkinatoimijoilta.
- Palveluyritys.
- Palveluntuottajat.
- Työhönvalmennuksen voisivat hoitaa koulutetut työntekijät: koulutettu toivosta, voimavaroista ja motivaatiosta.

5.3 Työpaikan etsintä

- Palveluyritys
- Uusi toimija, mikä se sitten onkin.
- Välityömarkkinatoimija yhdessä asiakkaan kanssa.
- Valmennuksen vahva tuki motivaatioon auttaa ihmisiä itse löytämään työpaikan.
- Uusien paikkojen etsiminen on aivan eri osaamista vaativa kuin työvalmennus.

5.4 Koordinoinnista

- ”Koordinointiresurssi(t) ovat välttämättömät. Työpaikan etsintä on myös erittäin erilaista ja omaa osaamista vaativa tekeminen, työvalmennus omansa, nämä harvoin kohtaavat riittävän hyvin

yhdessä henkilössä. Motivaation ja osaamisen pitää olla keskiössä myös mallin toimijoita ja työnkuvia valittaessa.”

- Yhteistyössä TE-toimiston ja toimijan kanssa.
- ”Yhteistyössä, jossa ei tarvitse eri paikoissa juosta. Joku taho koordinoi tämän.”
- TE-toimisto koordinoimaan koko prosessia.
- Yhteistyö eri toimijoiden välillä, mutta kokonaisvastuu TE-toimella.
- TE-toimiston ja kunnan/kaupungin yhteinen elin.
- Työllisyyspalveluille, joiden täytyisi pystyä vastaamaan kaikkien asiakkaiden tarpeisiin.
- Osaaville ohjaajille
 - Määritellyt valtakunnalliset kriteerit, joissa yksilölliset joustopisteet. Yhdenvertaisuus asiakkaan asuinpaikkakunnasta riippumatta.
 - Toimijan omat työhönvalmentajat hoitaisivat kaikki em. tehtävät yhteistyössä työyhteisössä.
- Välityömarkkinatoimija, joka tietää ja tuntee asiakkaan ja asiakkaan työkyvyn sekä kiinnostuksen.

5.5 Muut huomiot

- Työkyvyn arviointi ja työhönvalmennus voisi olla julkista tehtävää, esim. TE-toimisto ja uuden työpaikan etsinnästä vastaisi työllistänyt taho yhdessä työntekijän kanssa.
- Asiakas + välityömarkkinan edustaja + kunnallinen toimija.
- ”Tarvitaan mukaan poikkihallinnollista toimijuutta, eli näin varmistettaisiin siirtymät sote-palveluiden, kuntoutuksen, TE-palveluiden, Kelan ym. hyödyntämiseen.”
- Välityömarkkinatoimijoilla osaamista työhönvalmennukseen, tuettuun työllistymiseen, työpaikkojen etsimiseen - TE-palvelujen hankittava näitä.
- ”Myyminen välityömarkkinatoimijoiden ja osatyökykyisten ”kotipesien” ja työntekijöiden kautta/toimesta, on yksisuuntainen ja siten yksisilmäinen lähtökohta: yritysten, työnantajien mukaan motivointi (mitä hyötyvät? tämä selväksi ja helpoksi!) ja tarvittaessa, todennäköisesti, positiivinen velvoite olla mukana tarvitaan, ainakin alussa. Hyödyn osoittaminen sitten käytännössä!”

6. Miten keskeinen henkilövuokraus on osana avoimelle työmarkkinalle siirtävää toimintaa?

- Olennaisempaa työhönvalmennus: valmennuksen vahva tuki työhön kiinnittymiseen.
 - ”Jos vuokraukseen yhdistetään valmennus ja riittävä perehdytys, voisi olla toimiva ja kevyempi malli.”
- Plussat:
 - Hyvin merkittävänä toimijana.
 - Sellainen henkilöstövuokraus, joka on keskittynyt ko. asiakkaisiin ja löytyy myös ymmärrystä.
 - Oleellinen työpankkitoiminnan käynnistämässä.
 - Työhönvalmennuksen yhdistäminen vuokraukseen.
 - Osatyökykyisiin erikoistunut henkilövuokraus toimisi.
 - Yksi osa kokonaisuutta.
 - ”Kausityöhön voisi olla ratkaisu. Henkilövuokraus voisi auttaa myös pienten sirpaleisten töiden yhdistämistä koko aika työksi.”
 - Tärkeä – joustava tapa siirtymiin.
 - Tärkeä, koska merkittävä taho esim. teollisuuden rekrytoijana.
 - Alkuun tärkeää.
- Ei pelkkää henkilöstövuokrausta eli se ei olisi keskeisin toimija.
 - Vuokraukseen pitää olla mahdollisuus, mutta ei ole keskeistä.
- Onko vaarana kermankuorinnan esiintyminen?
- Se on liiketoimintaa ja työntekijöiden asema sen kautta työllistyessä on eri kun suoraan työllistyen.
- Vuokrattavan henkilön tilanne pitää olla tosi selkeä.

7. Mitkä olisivat kannustinjärjestelmän (bonusmalli) keskeiset kriteerit?

- **Laadullisten tavoitteiden liittäminen:**
 - Työn lisäksi kokonaisvaltaisen työkyvyn ja osaamisen kehittäminen huomioitava.
 - Työntekijän, työpaikan ja työntekijän ohjaajan näkemys työntekijän kohentuneesta tilanteesta.
 - Huomioitava myös sosiaaliset tavoitteet: osallisuuden vahvistuminen ym.
 - Ei ainoastaan työllistyminen, vaan aktiivisuus esim. osallistuminen koulutukseen, kuntoutukseen ym.
 - Yhtenä kriteerinä henkilön parantunut toimintakyky ja osaamisen lisääntyminen.
 - Yhtenä osana asiakaspalautteet.
 - Reaktioaika ja myös asiakkaan itsensä kokema hyödyllisyys.
- **Palkkatuki on tärkeä ja sen riittävä jatkuvuus.**
 - Kahden vuoden mahdollisuus palkkatukityössä olisi hyvä.
- **”Työnantajille helppoa, kivutonta ja nopeaa palkata osatyökykyinen. Prosessi selkeä, tukien haku yksinkertaista ja nopeat päätökset. Työnantajilla ei välttämättä ole aikaa pitkään perehdytykseen, joten näitä pitäisi helpottaa työpaikalle vietävällä ohjauksella. Raha ei työnantajan päätöstä kokonaan ratkaise.”**
- Yksilölliset ja yhdessä suunnitellut tavoitteet.
- Tuloksellisuus bonuksen saamiseksi.
 - Aitoja, pidempiaikaisia työllistymisiä.
 - Työssä pysyminen (tietty sovittu aika) ja riittävä jatkuvuus.
 - Bonukset määräytyisivät tuloksesta - esim. työsuhteen kesto tms.
- Joustavuus, huomioitava välitavoitteet ja eri kohderyhmien erilaiset tavoitteet.
- Asiakasohjaus oikea-aikaista työllistymiseen.
- Bonuksen maksamisen ajankohta?
 - Toimijoille tärkeä tieto, jos bonus maksetaan esim. vasta 6kk jälkikäteen.
- **”Työhönvalmennuksen osuus on merkittävä, jossa pitäisi toimia moniammatillisessa ympäristössä. Bonukset ei tätä tue.”**
- Rahallisen tuen lisäksi, myös ohjaus- ja valmennuspalvelut työpaikan käyttöön, ainakin työsuhteen alkuun.
- Kannustinjärjestelmän vaarana on se, että asiakkaista tulee objekteja.

8. Kuinka suuria siirtymistä maksettavien bonusten pitäisi olla?

- Kustannukset kattavaa.
 - Pitäisi jättää myös puskuria ja siemenrahaa uusien kokeilujen ja jatkuvan kehittämisen toteuttamiseen.
- Huomioitava riittävä perusrahoitus: jos vain tulospusteista, voi tuottaa kermankuorintaa.
- Pitäisi kattaa esim. työhönvalmennuksen kulut avoimella työpaikalla.
- Työpankkikokeilu oli kannustava ja toimiva järjestelmä maksettavien bonusten suhteen.
- Kustannusten suuruinen ja uuden kehittämiseen riittävä.
- ”On tietysti kannatettavaa, että onnistumisesta palkitaan. Mutta peruspanostukset ovat niin merkittäviä, että niitä kannattaisi enemmän tukea.”

9. Mille kohderyhmille uusi toimintamalli pitäisi ensisijaisesti kohdistaa?

Työpajassa pohdittiin myös välityömarkkinatoimijamallin mahdollista kohderyhmää. Ehdotuksissa korostuivat hyvin perinteiset välityömarkkinoiden kohderyhmät. Toisaalta korostettiin myös sitä, ettei kohderyhmän rajaaminen ole välttämättä järkevää heti mallin toiminnan alkuvaiheessa.

9.1 Kuva ehdotetuista kohderyhmistä

9. Mille kohderyhmille uusi toimintamalli pitäisi ensisijaisesti kohdistaa?

 Mentimeter

9.2 Muut kommentit kohderyhmiin liittyen

- "Lähtökohdaksi pitäisi asettaa se, että jokaisen työhön haluavan tulisi pystyä käyttämään työkykyään työmarkkinoilla. Mallin kohderyhmäksi tulisi valikoitua ensisijaisesti ne henkilöt, jotka eivät muiden tukitoimien avulla ole työllistyneet."
- "Kokeiluvaiheessa voisi olla eri kohderyhmiä. Sitten arvioitaisiin vaikuttavuutta."
- "Voiko kohdejoukkoa rajata, koska työkyky on aina suhteessa ammattiin, se ei ole staattinen tila? Ja se vaihtelee yksilön elämän aikana."
- "Erialaisten kohderyhmien asiakasmäärät ovat pieniä alueellisesti katsoen, joten pitäisi kehittää malli, jossa tavoite ohjaa valintaa."
- "Halu muutokseen ja työllistymiseen eli oma motivaatio tärkein kriteeri."
- "Miten varmistetaan se, ettei liiketoimintamallilla toimittaessa muodostu joitakin ryhmiä syrjiviä käytäntöjä? Eli että kaikki eivät kuitenkaan pääse sinne töihin?"
- Kohderyhmän määrittely on selkeä, ettei vaikeimmin työllistyvät osatyökykyiset jää ulkopuolelle.
- Uusien osatyökykyisten ryhmien haltuun ottaminen esim. vaihtuvatyökykyisten ryhmä (mm. mielenterveyskuntoutajat).

10. Miten varmistetaan toimintamallin valtakunnallinen kattavuus?

- **Alueelliset erot huomioitava**, jotta vastataan alueellisiin tarpeisiin.
 - Maakuntakohtainen koordinointi.
 - Kaikilla alueilla toimivat ja yhdenvertaiset mahdollisuudet.
 - Huomioita alueiden erityispiirteet, mallia pitää pystyä soveltamaan sen mukaan.
 - Maakuntakohtainen toimintamalli.
 - Valtakunnallinen toimija, varmistetaan, että toiminta kannattavaa joka alueella talousalueen koosta huolimatta (valtion avustus esim.)
- **Työvalmentajien saatavuus koko maassa.**
- Verkostomainen toiminta, **valtakunnallinen koordinaatio**.
 - Valtakunnallinen tuki, koordinaatio ja ohjaus.
 - Koordinointi yhdellä toimijalla.
 - Laaja yhteistyöverkosto + toimintaa koordinoiva taho.
 - ”ESR-alueiden mukainen koordinaattori, joka pitää naruja käsissään. Ohjaajien, työkykyarvioijien ja välityömarkkinoiden yhteiset alueelliset kohtaamispaikat, alustat, torit → vertaistukea ja tiedon aktiivista välittämistä. Hyviä käytänteitä. Saattaen vaihdettuja asiakkuuksia.”
- Tärkeä keskittyä ensisijaisesti ihmisen omaan prosessiin. Se kun saadaan hyvin toimimaan, tuottaa suurimmat säästöt. Vasta sen jälkeen voidaan kokeilla Samhall, Työpankki jne. käytännön ratkaisut.
- *”Työllistyminen on seuraus arjen sujumisesta ja motivaatiosta. Ei siis mitata siirtymiä vaan onnistumista itsensä johtamisen kasvamisessa. Tulokset ovat niin vaikuttavia, että halutaan ottaa käyttöön koko valtakunnassa.”*
- Yritykset mukaan suunnitteluun.
- Osaamiskartoituksen juurruttaminen, jossa huomioidaan myös osatyökykyisyyttä.
- Alustana alueelliset työhönvalmennussäätiöt ja muut vastaavat työhönkuntoutuspalveluita tuottavat toimijat.
- Nivomalla tämä käytännössä nyt meneillään oleviin ohjelmiin (esim. kuntakokeilut) ja TE-palvelujen uudelleenmuotoiluun.
- TE-toimistojen sitouttamisella ja palvelujen parantamisella (toimistot, aukioloajat).
- Selkeä työnjako: kuka tekee ja mitä.